

Yapı Denetimi

Oktay Ergünay

Jeofizik Mühendisi
Ulusal Deprem Konseyi Başkan Yardımcısı

Giriş

İnsanların güvenli ve sağlıklı yapılarla, sağlıklı bir çevrede yaşama hakkı en temel insan hakları arasındadır ve bu hakkı sağlamak da kamu yönetimlerinin en başta gelen görevidir. Bu görevi yerine getirmek amacıyla ülkeler çok eski tarihlerden bu yana çeşitli kurallar ve yaptırımlar uygulamışlardır. Bir yapının kullanıcılarının veya sahiplerinin binayı projelendiren ve inşa eden kişilerin yapacakları hata ve kusurlara karşı korunmasının ilk örneklerine M.Ö.XVIII.yüzyılda Hammurabi Kanunlarında rastlanmaktadır. Tamamen “kısasa kısas” esasına dayanan bu ilk uygulamalar, devlet sistemleri ve teknolojinin gelişimine paralel olarak yerini hukuksal düzenlemelere terk etmiş ve özellikle 19. yüzyıldan itibaren başta Fransa olmak üzere birçok ülkede, yapıyı yapanlara karşı birer tüketici konumunda olan mal sahipleri ve yapıyı kullananların hakları, medeni kanun ve borçlar kanunu ile güvence altına alınmaya başlanmıştır. Ülkemizde de Osmanlı İmparatorluğu döneminde yerleşme ve yapılaşmalarla ilgili çeşitli düzenlemeler yapılmış olmasına rağmen, bunlar daha çok büyük depremler veya yangınlar sonrasında İstanbul için getirilen çeşitli yerleşme ve yapılaşma sınırlamaları olmaktan öteye gidememiştir.

Yapı Denetimi Nedir?

Yapı denetimini “Güvenli, sağlıklı, ekonomik yapı elde edebilmek amaçlarıyla yapıların, ilgili idare ve yükleniciden (müteahit) bağımsız olarak, tasarım (proje) ve yapım (inşaa) aşamalarında yürürlükteki yapı yönetmelikleri ve standartlara uygun olarak yapılmasının sağlanması süreci” olarak tanımlamak mümkündür.

Yapı Denetim Sisteminin Gelişimi

Cumhuriyet dönemi ile birlikte yerleşme ve yapılaşmaları düzenleme ve denetlemeyi amaçlayan yasal düzenlemeler yapılmaya başlanmıştır. Bunların ilk örnekleri, 1930 yılında çıkarılan 1580 sayılı Belediye Kanunu ile 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıha Kanunudur. Daha sonra 1933 yılında yürürlüğe konulan 2290 sayılı Belediye Yapı ve Yolları Kanunu ile Osmalı İmparatorluğu döneminden beri uygulanmakta olan Ebniye (yapılar) kanunu büyük oranda değiştirilmiş ve bu yasa ile belediye teşkilatı olan yerlerde;

- İmar planlarının hazırlanması esasları,
- Yolların düzenlenmesi,
- Yeni yapılacak yapıların bağlı olacağı kurallar,
- Yapılar için ruhsat alınması,
- Yapı denetimi konularına o günün şehircilik anlayışına uygun olarak yeni esaslar getirilmiştir.

Türkiye’de İmar mevzuatı ve yapı denetiminin temelleri bu yasa ile atılmıştır. Bugünkü imar mevzuatımızın da temelini oluşturan 2290 sayılı yasa, yapıların projelerinin denetimi görevini yerel yönetimlere vermiş, yapım faaliyetlerinin projesine, fen ve sağlık kurallarına, deprem ve imar yönetmeliklerine, yapı malzemeleri ile ilgili standartlara uygun olarak yapımının sağlanması görevini ise fenni mesul, yeni adıyla teknik uygulama sorumlusu, adı verilen ve serbest çalışan mühendis, mimar ve diğer fen adamlarına vermiştir.

Özellikle 1950’li yıllardan itibaren yoğunlaşan köyden büyük kentlere yoğun göç olgusu, plansız, çarpık ve kaçak yerleşme ve denetimsiz yapılaşma eğilimlerini hızla artırmış ve o tarihe kadar çıkarılmış olan yasa ve yönetmelikler uygulanamaz hal gelmiştir. Bu gelişmeler üzerine, 1956 yılında, 6785 sayılı İmar Kanunu çıkarılarak kentsel planlama esaslarında büyük değişiklikler yapılmış, planlama ile ilgili yetkiler yetkiler merkezde toplanmış, ancak yapı denetimi ve fenni mesuliyet sistemi aynen muhafaza edilmiştir.

80’li yılların başlarından itibaren fiziksel planlama faaliyetlerinin merkezi yönetimin ağır işleyen bürokrasisinin vesayeti altında geliştirilemeyeceği düşüncesi hakim olmuş ve 1985 yılında halen de

yürürlükte olan 3194 sayılı İmar Kanunu çıkarılarak planlama, yerleşme ve yapılaşma süreçlerine ilişkin tüm yetkiler yerel yönetimlere devredilmiştir.

Temelleri 1933 yılında çıkarılan Belediye Yapı ve Yolları Kanunu ile atılmış olan yapı denetim sistemi, 1970'li yıllardan bu yana meydana gelen hemen her büyük deprem veya kendiliğinden çökerek önemli can ve mal kaybına neden olan olaylar sonrasında yoğun şekilde tartışılmış ve hiçbir işe yaramadığı herkesce kabul edilen "fenni mesuliyet" sistemi yerine, yapı polisi, denetimin meslek odalarına yaptırılması, yerel yönetimlerin güçlendirilerek etkin denetim yapmalarının sağlanması, sertifikalı mühendislik sisteminin getirilmesi, yapıda denetim, sigorta, sorumluluk sisteminin uygulanması, gibi çeşitli öneriler geliştirilmesine rağmen, fenni mesuliyet sistemi değiştirilememiştir.

Yıllardır tartışılan yeni bir yapı denetim sisteminin getirilmesi, 5 yıllık Kalkınma Planlarında da aşağıda özetlendiği şekilde yer almıştır:

Üçüncü beş yıllık kalkınma planının (1973-77) konut sektörü ile ilgili tedbirleri arasında; "ticari amaçla yapılan konutların daha yakın denetlenmesini sağlayacak yasal ve idari tedbirlerin alınacağı",

Altıncı beş yıllık kalkınma planında (1990-94); "yapı denetimindeki mevcut aksaklıkların giderilmesi için yeni bir yapı denetim sisteminin geliştirileceği, inşaatlarda standart dışı malzeme kullanılmasının kesinlikle önleneyeceği,"

Yedinci beş yıllık kalkınma planında (1996-2000); "3194 sayılı imar kanunundaki planları yapan, yaptıran, aykırı hareket edenlerin sorumlulukları ile bu kişilere uygulanacak müeyyidelerin açıklıkla ortaya konacağı ve etkin bir denetim sağlanacağı" vurgulanmış olmasına rağmen, bu tedbirlerin hiçbirisi gerçekleştirilememiştir.

1999 yılında meydana gelen İzmit Körfezi ve Düzce depremlerinin çok büyük can ve mal kayıplarına yol açmasından hemen sonra hazırlanan Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planında (2000-2005) ise, konuya özel önem verilmiş, ilk kez doğal afetler adı altında bir başlık açılmış ve alınacak önlemler arasında;

- Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği yasasının yeniden düzenleneceği ve yetkin mühendislik kavramının getirileceği,
- İmar yasasının sağlıklı bir yapı denetim sistemi getirecek ve kurallara aykırı uygulama yapanların sorumlulukları ve bunlara uygulanacak yaptırımları içerecek şekilde yeniden düzenleneceği,
- Belediyeler Kanunu ile Büyükşehir Belediyesi Kanununun, sağlıklı bir yapı denetimi sistemi getirecek ve yerel yönetimlerin doğal afet tehlikesi ve risklerinin belirlenmesi ve zararlarının azaltılması konusundaki görev, yetki ve sorumluluklarının yeniden düzenleneceği,
- Afet yönetmeliğinin, (deprem bölgelerinde yapılacak yapılar hakkında yönetmelik) depremle ilgili koşullarının bilinçli ve eksiksiz olarak uygulanmasının sağlanacağı,
- Medeni Kanun, Borçlar Kanunu ve Ticaret Kanunlarının ilgili maddelerinin, "yapıda denetim, sorumluluk ve sigorta" konuları bakımından yeniden gözden geçirileceği,
- Mevcut ve yeni yapılacak olan tüm yapı ve alt yapıların yeterli afet güvenliğine kavuşturulması için gereken tüm çalışmaların tamamlanacağı, hükme bağlanmıştır.

595 Sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ve 4708 Sayılı Yapı Denetimi Kanunu

1999 yılında yaşanan iki büyük depremde 18000'in üzerinde kişinin hayatını kaybetmesi, 40000 kişinin yaralanması ve 55000 konutunun yıkılması veya ağır hasar görmesi ve bu depremlerin yol açtığı doğrudan ekonomik kayıpların 13-14 milyar ABD dolarına ulaşması üzerine Hükümet, deprem zararlarının azaltılması konusunda ciddi ve somut adımlar atılması gerektiğini duymuş ve ilk olarak 10 Temmuz 2000 tarihinde, 27 pilot ilde uygulanmak üzere, 595 sayılı Yapı Denetimi Hakkında KHK'yi çıkarmıştır.

Hemen herkesçe reform niteliğinde olduğu kabul edilen bu KHK'nin gerekçesinde, getirilen bu yeni yapı denetim sisteminin amaçları şu şekilde ifade edilmiştir.

- Depremler ve diğer doğal afetlerin neden olabilecekleri zararların azaltılması için yapı güvenliğinin artırılması,
- Bina yaptıran veya satın alan tüketici konumundaki kişilerin, kusulu ve ayıplı inşaatlar nedeniyle uğrayacakları can ve mal kayıplarının azaltılması,
- Denetimsiz ve kaçak yapı yapılmasının engellenmesi,
- Yapıların kalitelerinin artırılması, ekonomik ömürlerinin uzatılması ve bakım ve onarım giderlerinin azaltılması,
- Projelendirme ve yapım sürecinde görev alan; proje müellifi, yapı müteahidi, şantiye şefi ile yapı denetim kuruluşlarında görev alan mühendis ve mimarların yetkinlik kazanması ve niteliklerinin geliştirilmesi,

- Mühendislik ve mimarlık mesleklerinin önemi ve saygınlığının artırılması,
- İnşaat sektöründe tüketici bilincinin geliştirilmesi ve tüketicinin korunması,
- Yapı üretimi sürecinde kusur işleyenlere karşı yaptırımların etkili şekilde uygulanması ve devletin adalet sistemine olan güvenin artırılması.

595 sayılı KHK ile getirilen yapı denetim sisteminde prensip olarak; “**etkin ve verimli bir yapı denetim sisteminin ancak,bağımsız,deneyimli,yetkin ve sorumlu kişi ve kuruluşlar eliyle sağlanabileceği ana fikri kabul edilmiş**”, **denetim hizmetinin yalnızca kar amacıyla yapılan bir ticari faaliyet olarak uygulanmaması için de denetim hizmetlerine standart bir tarife getirilmiştir**”.

Ayrıca, denetim hizmetlerinin ancak nitelikli ve yetkinliği (uzmanlığı) belgelenmiş mühendis ve mimarlar eliyle yapılmasının gerektiği kabul edilerek,meslek sahiplerinin uzmanlıklarının (yetkinliklerinin) belirlenmesi konusunda ilgili meslek odaları yetkili kılınmıştır. Bu konuda 601 sayılı KHK çıkarılarak “Mühendislik ve Mimarlık Hakkında Kanun” ile “Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanununun” bazı maddeleri değiştirilmiş, uzman mühendis ve mimar olma koşulları yeniden belirlenmiş, hizmet kalitesini yükseltmek ve üyeleri üzerinde etkin mesleki denetim yapılmasını sağlamak amacıyla mühendis ve mimar odalarına geniş yetkiler verilmiştir.

İlave olarak yapı denetim kuruluşlarının kusur ve hatalarından kaynaklanan zararları karşılayabilmek ve tüketici konumunda olan mal sahiplerini korumak amacıyla da, yapı denetim kuruluşlarına mali sorumluluk sigortası yaptırma zorunluluğu getirilmiştir.

595 sayılı KHK ile getirilen çağdaş yapı denetim sistemi 10 ay süreyle 27 pilot ilde etkin olarak uygulanmış, ancak bir siyasi partinin Anayasa’ya aykırılık iddiasıyla açtığı dava maalesef bazı meslek odalarınca da desteklenince, Anayasa Mahkemesi 595 sayılı KHK’nın bazı maddeleriyle mülkiyet hakkına sınırlama getirildiği gerekçesiyle ve 5’e 4 gibi kritik bir oy çokluğu ile KHK’yi iptal etmiştir.

Bu durum üzerine Bayındırlık ve İskan Bakanlığınca ivedi olarak halen yürürlükte olan 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun hazırlanmış ve 31. Temmuz 2001 tarih ve 24461 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe konulmuştur.

Yaklaşık olarak 5 yıldır 19 pilot ilde uygulanmakta olan 4708 sayılı yasa ile 595 sayılı KHK ile getirilen tüm çağdaş yaklaşımlar ortadan kaldırılmış ve yasa herşeyi Bayındırlık ve İskan Bakanlığının yetkisinde toplayan aşırı merkezîyetçi bir hale dönüştürmüştür.

Herne kadar 4708 sayılı yasanın gerekçesinde, 595 sayılı KHK’nın gerekçesinde belirtilen aynı amaçlar yazılı ise de 4708 sayılı yasa, gerekçesi ile dahi ters düşer hale gelmiştir. Bu iki yasa arasındaki temel farklar aşağıdaki Tablo 1’de özetlenmiştir:

Tablo 1:

595 sayılı KHK	4708 sayılı yasa
Zorunlu mali sorumluluk sigortası vardı	Uygulama güçlükleri nedeniyle kaldırılmıştır
Sisteme dahil olan başlıca aktörlerin temsilcilerinden oluşan merkezde “Yapı Denetimi Üst Komisyonu” ile yerelde il ve ilçe yapı denetim komisyonları kurulmuştur.	Yapı denetimi üst komisyonu ile il ve ilçe yapı denetim komisyonları kaldırılmış, sistem tamamen Bayındırlık ve İskan Bakanlığı’nın denetimine alınmıştır.
Mimar ve mühendislere uzmanlık belgesi verme yetkisi ilgili meslek odalarına verilmiş ve ayrıca 601 sayılı KHK ile uzmanlık sınavı yapma, yetiştirme kursları açma, belge verdiği kişiyi denetleme yetkisi odalara bırakılmıştır.	Meslek odalarına yerilen tüm yetkiler kaldırılmış, denetçi mimar ve mühendis adı altında belge verme yetkisi bakanlıkta toplanmıştır. Ayrıca 601 sayılı KHK ile ilgili hiçbir yenilik yasaya eklenmemiştir.
27 pilot ilde uygulanmaktaydı..	Ülke genelinde uygulanacak yerde denetimden hoşnut olmayan çevrelerin baskısı ile pilot uygulamaya devam edilmiş ve pilot il sayısı 19’a indirilmiştir.
Yapı müteahhidine mühendis ya da mimar olma koşulu ile şantiye şefi çalıştırma zorunluluğu getirilmiştir.	Bu zorunluluk kaldırılmıştır.
Yapı denetimi ücretleri yapı yaklaşık maliyetinin %4-8’i arasında belirlenmişti.	Yapı denetimi ücretleri yapı yaklaşık maliyetinin %3’üne indirilmiştir.

Yapı denetim kuruluşları sermayesinin en az %51'inin mühendis ve mimarlara ait olması hükmü getirilmiştir.	Kuruluşların sermayelerinin nama yazılı olması ve tamamının mühendis ve mimarlara ait olması hükmü getirilmiştir (olumlu bir değişme).
Tek katlı ve topla yapı inşaat alanı 180m ² 'yi geçmeyen yapılar KHK kapsamı dışında tutulmuştur.	Olumlu bir yaklaşımla bu istisna kaldırılmışken 2004 yılında çıkarılan 5205 sayılı yasa ile istisna hükmü daha da genişletilmiştir.

Yalnızca yapı denetim kuruluşları ile bu kuruluşların uzman mühendis ve mimarlarına kusursuz sorumluluk getirilmiş ve sorumluluk süresi 10 yıl olarak belirlenmiştir	Yapı denetim kuruluşları, bu kuruluşların denetçi mimar ve mühendisleri, laboratuvar görevlileri ve yapı müteahhitlerine kusurları oranında sorumluluk getirilmiş ve yapıların taşıyıcı sistemleri için sorumluluk süresi 15 yıla çıkarılmıştır.
KHK ile ceza hükümleri düzenlemek mümkün olmadığı için cezai hükümler bulunmamaktaydı.	Yapı denetim kuruluşlarına bazı cezai hükümler getirilmiştir.

4708 sayılı yasanın yürürlüğe girdiği 2001 yılı Ağustos ayından bu yana 19 pilot ile uygulanmakta olan yapı denetim faaliyetleri ile ilgili bilgiler Tablo 2'de özetlenmektedir.

19 pilot ilde halen kurulu bulunan 582 adet yapı denetim kuruluşunda 10.694'ü denetçi mimar ve mühendis, 7550'si ise yardımcı kontrol elemanı adı altında çalışan mimar ve mühendis olmak üzere, toplam olarak, 18244 mühendis ve mimar çalışmaktadır.

Uygulamada Yaşanan Sorunlar

4708 sayılı yasa yürürlüğe girdiği tarihten günümüze kadar, başta mimar ve mühendis odaları, üniversiteler, yerel yönetimler, yapı denetim kuruluşları birliği olmak üzere hemen her kesim tarafından yoğun olarak eleştirilmekte ve bir an önce daha çağdaş, etkin ve verimli olarak işleyebilen yeni bir yasanın hazırlanması ve ülke genelinde resmi yapıları da kapsayacak şekilde, uygulamaya konması talep edilmektedir. Bu eleştiri ve öneriler arasında Ulusal Deprem Konseyi'nce yayınlanan "Deprem Zararlarını Azaltma Ulusal Stratejisi" adlı ve 2002 tarihli raporda;

- 595 sayılı KHK ile getirilen yapı denetim sistemine benzer şekilde, yapı denetiminin, mesleki yetkinliğe dayalı, bağımsız, tarafsız ve sorumlu kişilerden oluşan kuruluşlar eliyle yürütülmesinin gereği vurgulanmış,
- Bu sistem içerisinde ilgili meslek odalarının, 595 sayılı KHK'da öngörüldüğü şekilde tam yetki ve sorumluluk üstlenerek görev almaları,
- İl ve ilçe yapı denetim komisyonları gibi, ilgili taraflar, merkezi ve yerel yönetimler arasında işbirliği sağlayan mekanizmaların yeniden oluşturulması,
- 601 sayılı KHK ile getirilen yetkinlik (uzmanlık) sisteminin mutlaka yeniden ihdas edilmesi ve meslek odalarına kendi üyelerini sürekli eğitmeleri, geliştirmeleri ve denetlemeleri için sorumluluk verilmesi,
- Türkiye'de konut üretim sistemi içerisinde önemli paya sahip olmalara rağmen, hiçbir mesleki veya kurumsal kurala bağlı olmadan bina inşa eden ve kendilerine "yap-satçı müteahhit" adı verilen kesimin, bir inşaat müteahhitleri odası kurularak disiplin altına alınması, ve mesleki ve kurumsal yeterlilikleri olmayan kişi ve kuruluşların inşaat sektöründe faaliyet göstermesine izin verilmemesi, gibi önemli öneriler gündeme getirilmiştir.

Başta İnşaat Mühendisleri Odası olmak üzere ilgili meslek odaları ise;

- Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nın mesleki yeterliliği dikkate almadan ve meslek odalarını dışlayarak, 12 yıl bir yerde çalıştığını belgeleyen herkese denetçi belgesi verdiğini ve böylelikle sistemin dejenere edildiğini,
- Yapı denetimi ile ilgili tüm yetkilerin merkezde küçük bir birimde toplandığı için sistemin tıkanıp ve Bakanlıkça gerçek anlamda hiçbir denetim yapılmadığını,
- Mali ve mesleki sorumluluk sigortaları bulunmadığı için tüketici konumundaki mal sahiplerini koruyacak bir aracın olmadığını,
- Yasada hükümler olmasına rağmen, Türkiye'deki yap- sat pratiğinde, mal sahibi-müteahit ve yapı denetim kuruluğu üçgeninde müteahit ve yapı denetim kuruluşları arasındaki çıkar ilişkilerinin önlenemediğini ve fenni mesuliyet sisteminde olduğu gibi yapı denetim sisteminde de müteahitin kendini denetleyecek kuruluşun patronu haline geldiğini,
- Belediyeler ve meslek odaları sistemin dışına itildikleri için ,uygulamada etkin bir işbirliği sağlanamadığı ,
- 4708 sayılı yasanın, aradan 5 yıl geçmesine rağmen,ülke geneline yaygınlaştırılmamasının ve hala pilot olarak 19 ilde uygulanmasının büyük bir hata olduğu,
- Yapı üretimin sürecinde görev alan usta, kalfa ve formen gibi meslek mensuplarının eğitilme ve belgelendirilmelerinin ihmal edildiği,
- İnşaatlarda şantiye şefi bulundurulması zorunluğunun kaldırılmasının büyük bir hata olduğu, gibi eleştiriler gündemde tutulmaktadır.

Bu yoğun eleştiriler ve uygulamada yaşanan olumsuzluklar karşısında Bayındırlık ve İskan Bakanlığı 2004 yılından bu yana yeni yasal düzenlemeler üzerinde çalışmaktadır. İlk olarak 2004 yılında, Deprem Şurası hazırlık çalışmaları sırasında "Mevcut Yapıların İncelenmesi ve Yapı Denetimi" adı altında bir komisyon kurulmuştur. Üniversiteler, ilgili meslek odaları, kamu kurum ve kuruluşları ve konu ile ilgili özel sektör temsilcilerinden oluşan 42 kişilik bu komisyonun raporu 29 Eylül-1 Ekim 2004 tarihleri arasında İstanbul'da yapılan Deprem Şurası'nda da tartışılmış ve ivedilikle yeniden hazırlanması gerekli görülen yeni bir yapı denetimi yasasında aşağıda belirtilen konuların yer alması kararlaştırılmıştır:

- 3194 sayılı İmar Kanunu yalnızca şehircilik ve planlama konularını kapsayacak şekilde yeniden düzenlenmeli, ayrı bir yapı kanunu hazırlanarak bu kanunda yapılarla ilgili teknik konular, yapı denetimi, yapı malzemeleri, yapılarla ilgili standartlar ve şartnameler, mesleki konular bütüncül bir yaklaşımla yeniden ele alınmalıdır.
- Mesleki yeterliliği esas alan yeni bir yapı denetimi kanunu hazırlanmalı ve sigorta unsurunu da kapsayacak şekilde yurt genelinde uygulamaya konulmalıdır.
- Yapı denetim sisteminin temelinde yetkin mühendislik ve mimarlık sisteminin geliştirilmesi yatmaktadır Mühendislik diploması alan herkesin sınırsız mesleki yetkiyle donatılması gelişmiş hiçbir ülkede yoktur. 601 sayılı KHK'ya benzer şekilde yetkin mühendislik ve mimarlıkla ilgili yasal düzenlemeler mutlaka gerçekleştirilmelidir.
- Yapı denetim sistemi içerisinde önemli roller üstlenmiş olan yapı müteahitleri mutaka kayıt ve denetim altına alınmalı, inşaat müteahitliği yapacak kişilerin yeterlilik ve yetkinlikleri belirlenmeli ve kendi iç denetimlerini sağlamak amacıyla inşaat müteahitleri odası kurulması gündeme alınmalıdır.
- Ticari birer kuruluş olmalarına rağmen, önemli bir kamu hizmeti gören yapı denetim kuruluşlarının meslek disiplini ve etiğini korumak, halkla ilişkilerinde dürüstlük ve güveni hakim kılmak ve bunları sağlayabilecek bir özdenetim mekanizması oluşturmak üzere, tüzel kişiliğe sahip, kamu kurumu niteliğinde bir meslek örgütü olarak, "Türkiye Yapı Denetimi Kuruluşları Birliği" adı altında örgütlendirilmelerinde büyük yarar görülmektedir.Bu konuda daha geniş bilgiler, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nın { [HYPERLINK "http://www.bayindirlik.gov.tr"](http://www.bayindirlik.gov.tr) } adresindeki sitesinden elde edilebilir.

Sonuç

Ülkemizde maalesef, 73 yıldan bu yana, güvenli, sağlıklı ve düzenli kentleşmeyi ve depremlere dayanıklı yapılaşmayı sağlayacak yasal düzenlemeler yapılamamış ve var olan yasalar ise çeşitli nedenlerle etkin olarak uygulanamamıştır. Bugün başta İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa, Adana gibi büyük kentlerimiz olmak üzere,hemen tüm kentlerimiz, kaçak ve kurallara aykırı yapılaşmanın sistematik hale getirildiği yerleşme mekanları konumundadır.

Özellikle 1999 yılında meydana gelen İzmit Körfezi ve Düzce depremleri sonrasında ülkede deprem ve diğer doğal afet zararlarının azaltılması konusunda her kademedede bir bilinç uyanmış olmasına ve bu

toplumsal bilinçle, 587 sayılı Zorunlu Deprem Sigortası, 595 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, yetkin mühendislik kavramını düzenleyen 601 sayılı Kanun Hükmünde Kararname gibi çağdaş yasal düzenlemeler yapılmış olmasına rağmen, zaman içerisinde bu olumlu gelişmeler yeniden uygulanamaz hale getirilmiş ve eskiye dönülmüştür.

Maalesef ne merkezi ve ne de yerel yönetimlerde yerleşme ve yapılaşmaların etkin denetimi konusunda bir kararlılık görülmemektedir. Her ne kadar yeni belediyeler, büyükşehir belediyeleri ve il özel idreleri ile ilgili yasalarda, deprem ve diğer doğal afet zararlarının azaltılması konusunda tüm sorumluluk yerel yönetimlere devredilmiş görünüyor ise de, bu görevleri yerine getirmek için gereken kurumsal ve finansal kaynakların nereden ve nasıl temin edileceği belli değildir. Açıkça ifade etmek gerekirse halkımızda da güvenli ve sağlıklı bir çevrede ve güvenli ve sağlıklı yapılarda yaşama arzusu ve talebi de güçlüdür.

Halen Ülkemizin 19 ilinde farklı bir yapı denetim sistemi uygulanırken, 62 ilinde 73 yıllık fenni mesuliyet sisteminin uygulanması, açıklanması güç bir çelişki olarak ortada durmaktadır.

Daha da önemlisi, bu yıl yayımlanan ve 2007-2013 yıllarını kapsayan "9 uncu Kalkınma Planı Stratejisi" ile bu stratejiye uygun olarak hazırlanan "9 uncu Kalkınma Planında", bu konuda bir strateji, hedef, faaliyet veya irade beyanı da yoktur. Anlaşıyor ki yeni bir depreme kadar beklemeye devam edeceğiz.

Kaynaklar

- 1- O.Ergünay; Ülkemizde Yapı Denetiminin Gelişimi ve 595 sayılı KHK ile Getirilen Yeni Yapı Denetim Sistemi. Deprem Bölgelerinde Yapılaşma Sempozyumu. 16-17 Kasım 2000.İzmir.
- 2- Yapı Denetimi. Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, Yüksek Fen Kurulu Başkanlığı, 2000.
- 3- Yapı Denetimi. İnşaat Mühendisleri Odası, Türkiye Mühendislik Haberleri, Yıl 46-2000-6, Sayı 410, Ankara.
- 4- Ulusal Deprem Konseyi, Deprem Zararlarını Azaltma Ulusal Stratejisi, Nisan 2002, Ankara.
- 5- Japon Uluslar arası İşbirliği Ajansı, JICA, Doğal Afetler Konulu Ülke Strateji Raporu, Haziran 2004, Ankara.
- 6- Deprem Şurası", Mevcut Yapıların İncelenmesi ve Yapı Denetimi Komisyonu Raporu", Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, 2004, Ankara.

JICA ile TC. İçişleri Bakanlığının ortaklaşa düzenlediği Afet Zararlarının Azaltılması Eğitimi Seminerinde sunulmuştur. (11-15 Eylül 2006)

Tablo 2:

İller	Denetlenen Alan (m²)	Yapı Denetim Firma Sayısı	Denetçi Sayısı	Denetlenen Yapı Sayısı
	2.979.206	17	307	1479
Ankara	28.620.588	162	2806	12992
Antalya	12.670.188	39	730	7381
Aydın	3.036.200	5	157	3021
Balıkesir	2.322.765	11	197	2833
Bolu	602.606	2	48	574
Bursa	6.517.490	25	515	4890
Çanakkale	892.365	3	69	1307
Denizli	2.703.883	12	204	2501
Düzce	541.382	1	26	534
Eskişehir	2.806.313	6	184	2510
Gaziantep	2.338.076	7	123	1067
Hatay	2.266.764	6	161	1946
İstanbul	35.324.785	207	3097	20429
İzmir	9.296.004	48	856	8202
Kocaeli	4.513.781	14	339	3651
Sakarya	1.516.880	5	106	1724
Tekirdağ	3.407.181	12	164	2992
Yalova	361.639	0	14	397
TOPLAM	122.718.096	582	10.103	80.340